

d

Dr. Siemon Reker, streektaalfunctionaris voor Groningen: pleidooi voor de erkenning van Zeeuws als streektaal als uiting van culturele rijkdom.

Steun uit Groningen voor streektaallobby

Hoog bezoek uit het hoge noorden, onlangs op de dialectdag in Kapelle. Dr. Siemon Reker, streektaalfunctionaris van de provincie Groningen en auteur van een hele stapel publicaties over de Groningse streektaal, verzorgde een lezing. Hij had het over verschillen en overeenkomsten tussen de taal van het zuidwesten en het noordoosten, over zijn bevindingen in verschillende bronnen en de ervaringen die hij opdeed tijdens een bezoek aan Zeeland, een paar weken voor de dialectdag. Siemon Reker houdt van een grondige voorbereiding.

Actueel werd de lezing, toen de spreker overstapte van taalkundige verschijnselen op meer taalpolitieke kwesties. In het bijzijn van onder meer gedeputeerde Dek, vroeg Reker zich hardop af wanneer hij eindelijk een collega-streektaalfunctionaris in Zeeland zou krijgen, wanneer Zeeland eens werk zou maken van de erkenning van de Zeeuwse streektaal en of het geen tijd werd de provinciale cultuurbegroting eens bij te stellen. Provincies als Groningen en Drenthe besteden jaarlijks drie ton direct aan de streektaal, Zeeland iets meer dan een halve ton.

Siemon Reker zwengelde ooit de discussie aan of naast het Fries ook andere regionale talen in aanmerking zouden kunnen komen voor officiële erkenning. Nederland heeft tenslotte ooit het Europees Handvest voor Streek- en Minderheidstalen ondertekend. En in dat verdrag staat duidelijk, dat er al sprake is van een streektaal die voor erkenning in aanmerking komt, als er geen moeder-dochterrelatie met de officiële landstaal, het Nederlands, is. Reker: „Ik vond het niet meer dan logisch om mij in mijn column in het Nieuwsblad van het Noorden hardop af te vragen waarom het Fries wel en de Neder-Saksische streektaal niet erkend zou kunnen worden. Die column is eigenlijk de aanzet geweest voor een traject dat uiteindelijk leidde tot de erkenning van het Neder-Saksisch, nu alweer drie jaar geleden.”

In zijn Kapelse lezing zei Siemon Reker over die erkenning het volgende: „Erkenning van een streektaal door de overheid is zeggen, zoals het in dat verdrag staat, dat deze een uiting van culturele rijkdom is (art. 7 lid 1 a) en dat diezelfde overheid daarom het gebruik van die dialecten in gesproken en geschreven vorm, in het openbare en het particuliere leven wil vergemakkelijken en/of aanmoedigen (art. 7, lid 1 d).” In Nederland is dat expliciet gebeurd met betrekking tot het Fries waarvoor uitdrukkelijke bepalingen vermeld zijn en het Fries is als zodanig Europees aangemeld; het Nedersaksisch is tegelijkertijd impliciet als het ware van deze overheidssteun verzekerd en later ook het Limburgs. Het lijkt geen twijfel dat het Zeeuws, wellicht als laatste streektaal, diezelfde erkenning van overheidswege zou kunnen krijgen. „Want”, licht Reker toe, „behalve het Zeeuws zie ik in Nederland geen andere streektalen meer, die geen duidelijke moeder-dochterrelatie met het Nederlands hebben. Het

Brabants en de Hollandse en Utrechtse dialecten hebben die duidelijk wel.”

Erkenning

Het nut van een officiële erkenning, hield Reker zijn publiek voor, zit niet zozeer in het eventuele extra geld dat een en ander op zou kunnen leveren. „Ik zie dat handvest als een nog onduidelijk, maar hoopgevend instrument om de zwakke positie van dialecten iets minder zwak mee te maken”, zei Reker in zijn lezing. „Dialecten zijn normale talen, ze hebben alleen pech gehad. Het zijn leerlingetjes die achtergesteld worden en die daarom een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Dat handvest is een soort van hulpprogramma voor het onderhoud van laten we zeggen sommige wijken in het dorp dat Nederland heet. Toen dat programma werd ontwikkeld, dachten de beleidsmakers alleen aan dewijk die we kennen onder de naam Friesland. Toen het Neder-Saksisch harde argu-

menten had – maar vooral politieke steun in de Tweede en Eerste Kamer, kreeg dat ook een zekere erkenning.”

Reker vertelt verder, dat de Neder-Saksische dialecten meer willen dan impliciete erkenning volgens deel II van het handvest: „Het Fries is een stapje verder, het is erkend volgens deel III van het handvest. In Oost-Nederland vinden we ook, dat het verder moet gaan dan deel II en dat het handvest alle ruimte biedt om binnen deel III meer aandacht en geld te schenken aan het Fries. Ik zie bepaald in dat de situatie met betrekking tot het Fries geleidelijk verder is dan bij ons. Niet essentieel.”

De Groningse taalkundige hoopt dat we in Zeeland uiteindelijk ook, of zelfs in één keer willen gaan voor deel III van het handvest. Een nadeel van Zeeland voor een mogelijke erkenning volgens deel III van het Handvest van het Zeeuws kunnen de voorwaarden zijn, waaraan het Zeeuws moet voldoen. Reker: „In Nederland wordt er gecodificeerd, in Duitsland bijvoorbeeld, wordt er gemodificeerd. Dat houdt in dat Duitsland de zaken die in het handvest genoemd worden (dialect in het onderwijs, in de kerk, in de media), ziet als zaken waarnaar gestreefd dient te worden. In Nederland zien ze het als voorwaarden voor erkenning.” En Zeeland voldoet waarschijnlijk aan heel wat minder voorwaarden dan het Fries en het Neder-Saksisch.

Functionaris

Behalve dat Siemon Reker hoopt, dat we hier in Zeeland wat meer werk zouden maken van die officiële erkenning van het Zeeuws, had hij nog meer wensen. Hij zou

graag zien, dat Zeeland na Groningen, Drenthe, Overijssel en wellicht straks ook Limburg een streektaalfunctionaris aan zou stellen. Iemand die zich net als hij aan de ene kant inzet voor de bevordering van de streektaal, bijvoorbeeld door mee te helpen aan cursussen, lezingen, streektaaluitgaven, schoolprojecten, etc. En aan de andere kant bezig is met het ondersteunen van meer taalkundige projecten als dialectonderzoek en de publicatie van woordenboeken. In relatief korte tijd is veel mogelijk, meent Reker: „Overijssel besteedde net als Zeeland lange tijd weinig aandacht aan de streektaal. Nu, mede doordat het Neder-Saksisch officieel erkend is, hebben ze in één keer liefst drie streektaalfunctionarissen aangesteld.”

De Groninger besloot zijn Zeeuwse verhaal als volgt: „Ik herinner ook hier graag aan een vaak vergeten bepaling uit het handvest met betrekking tot de status van de officiële taal van een land: die mag de erkenning niet in gevaar brengen. Ieder kan gerust zijn. Die royale overheidssteun voor het Fries en die vriendelijke schouderklop voor de sprekers van het Nedersaksisch, daarna het Limburgs en straks hopelijk het Zeeuws, die kunnen wij bepaald gebruiken. Zo makkelijk heeft het dialect het niet: iedere steun is welkom, hetzij van een overheidsdienaar als Commissaris die er openlijk voor pleit, hetzij van een overheidsorgaan als de Tweede Kamer tot aan de belangrijkste groep aan toe: de sprekers van de streektaal, die er zodanig neutraal of positief tegenover staan dat zij er hun kinderen in opvoeden. Ook de streektalen zijn een beetje moeite meer dan waard. Die les hoeft u uit het Noord-Oosten niet te leren, al zijn we in een aantal opzichten misschien wat verder dan Zeeland.”

Reacties op deze rubriek zijn welkom. Indien u wilt reageren, of wanneer u een tip voor ons heeft, kunt u schrijven of faxen naar de PZC, Postbus 18, 4380 AA Vlissingen, fax 0118-470102, onder vermelding van Streektaal.